

Toespraak Dodenherdenking Zwijndrecht – 4 mei 2025

Burgemeester L.C.A. Anink

(LET OP! HET GESPROKEN WOORD GELDT!)

5 Mei 2025. Het is 80 jaar geleden dat ons land werd bevrijd van de Duitse bezetting. Zwijndrecht was nog niet bevrijd. Pas op 9 mei arriveerden de Canadezen en waren de Duitsers vertrokken. Ons Koninkrijk was nog niet geheel bevrijd. Pas op 15 augustus capituleerde de Japanse bezetter in Nederlands-Indië.

Zoals altijd herdenken wij eerst de slachtoffers, om daarna juist de vrijheid te vieren. Tijd is belangrijk, omdat het betekenis geeft.

80 jaar. Wat een tijd.

Vroeger werd gezegd dat je met 70 jaar de leeftijd der sterken had bereikt.

En met 80 jaar de leeftijd der zeer sterken.

Nu is 80 eerder de norm. Tijd die we krijgen.

Met het stijgende welvaartspeil en de daarmee samenhangende gezondheid worden we in Nederland steeds ouder.

Zwijndrecht telt zo'n drieduizend inwoners van boven de tachtig.

Die hebben dus allemaal nog net de oorlog meegemaakt, de alleroudsten als volwassenen, de 80-jarigen als zuigeling.

.....

Alle andere Zwijndrechtenaren zijn dus van 'na de oorlog'.

Want de Tweede Wereldoorlog is echt een ijkpunt in onze geschiedenis.

En dat is begrijpelijk. Er was een tijd van voor de oorlog en de tijd na de oorlog. Het leven zag er in Nederland ook heel anders uit toen, dan nu.

Het was eeuwen geleden dat er op Nederlands grondgebied zo'n heftige oorlog woedde, met zoveel slachtoffers, met zoveel schade.

De mensen konden het zich in april 1940 niet voorstellen dat dit in Nederland kon gebeuren.

In de oorlog van 1914-1918 waren we toch ook neutraal gebleven?

De laatste oorlog waar zo veel doden op Nederlands grondgebied waren gevallen, was de 80-jarige oorlog. Een oorlog van een geheel andere orde maar met dezelfde tijd als dat we nu in onze vrijheid leven.

Ben ik van 'na de oorlog'?

Alsof er na die verschrikkelijke oorlog geen oorlogen meer zijn geweest.

Oorlogen waar ook Nederlanders bij betrokken zijn geweest.

Korea, Afghanistan, Irak.

En niet alleen in andere werelddelen: hoe dichtbij was de oorlog in Bosnië?

Sinds drie jaar woedt er weer een oorlog in Europa, drie landsgrenzen van hier.

Op de vele vluchtelingen die uit deze landen kwamen, ook naar Nederland, ook naar Zwijndrecht, is de term 'van na de oorlog' niet van toepassing.

Sommigen hebben zelf afschuwelijke ervaringen, anderen kennen die vooral uit de verhalen van familie en vrienden, vaak nog achtergebleven in dat oorlogsgebied.

Maar wij als in Nederland geboren en getogen Zwijndrechtenaren, van onder de 80, kunnen wij wel met recht zeggen dat we 'van na de oorlog zijn'?

Als je de spanningen in de wereld ziet, als je ziet hoe bondgenootschappen onder druk staan, als je ziet hoeveel dictators en leiders met dictatoriale trekken er aan de macht zijn, moeten we dan niet vrezen dat ook wij weer in een oorlog verzeild kunnen raken, en dat wij dus eigenlijk van voor de oorlog zijn?

De tijd zal het leren.

.....

In deze dagen speelt tijd een belangrijke rol.

We markeren de tijd, met aanduidingen als twee minuten stilte, of tachtig jaar bevrijding.

Maar tijd is niet een objectief gegeven.

Wat gaat de tijd toch snel, verzuchten we soms.

En op andere momenten gaat de tijd juist tergend langzaam.

Hoe snel we de tijd ervaren, heeft veel te maken met de omstandigheden waarin we zitten.

Tijd heelt alle wonden, luidt het gezegde.

Maar is het wel echt zo? En wat is helen?

Een wond kan ook ernstige littekens nalaten.

En dat kunnen we toch zeker van de Tweede Wereldoorlog zeggen.

Die heeft wonden geslagen in onze samenleving, waarvan we nog steeds de littekens zien.

In Rotterdam zijn de littekens nog altijd goed zichtbaar in de gebouwde omgeving, in Zwijndrecht en vele andere plaatsen zijn het vooral de mentale littekens.

Het verlies van mensenlevens. Van geliefde plaatsgenoten.

Van Leo Meijer, het zoontje van apotheker Herman Meijer. Op 9-jarige leeftijd vermoord in Auschwitz.

Zijn nagedachtenis leeft voort dankzij de brieven en tekeningen die hij in kamp Westerbork maakte. Zijn verhaal is in 2013 vereeuwigd in het jeugdboek 'Groeten van Leo'.

Alleen Leo's vader Herman overleefde de kampen en kon hier in Zwijndrecht zijn zaak voortzetten. Nog jarenlang voorzag hij mensen in Zwijndrecht van medicijnen. Voor zijn eigen verdriet was geen medicijn...

Het gezin van slager Meijer wordt in drie dagen tijd vermoord in Auschwitz. Vader, moeder, twee dochtertjes van 2 en 3 jaar oud.

Dit gezin woonde maar kort in Zwijndrecht.

Maar wat een diep gat hebben ook zij achtergelaten.

Wat hebben de burens gedacht, die in 1939 of 1941 misschien nog wel op kraamvisite zijn geweest...

Wat had er van deze meisjes kunnen worden in Zwijndrecht, als ze meer tijd van leven hadden gehad?

Wij herdenken vanavond de doden. De familie Verschoor op de Ringdijk.
Dokter Ekelmans die om het leven kwam door een Duitse handgranaat.
Gemeenteambtenaar Gerrit de Waard, gefusilleerd in kamp Vught.

De Zwijndrechtenaren die hun leven hebben gegeven voor onze vrijheid:

Arie van Aalst, Jacob Arie Kraak, Huig de Man, Johannes de Man, Nicolaas Rijsdijk, Abraham Teeuw, Adriaan Vrijenhoek, Joost Dirk van Wingerden.

Gerrit Rijsdijk, die in 1948 het leven liet in Nederlands-Indië.

Jan van Twist, in 2006 om het leven gekomen bij een vredesmissie in Afghanistan.

Zij zijn allen slachtoffer van oorlogen.

Het is aan ons de opdracht om de vrede te koesteren, de vrijheid te bewaken, de mensenrechten te beschermen.

Om er voor te zorgen dat 'van na de oorlog' geen loze kreet is, maar een begrip om voor te leven.

En dan is 80 jaar nog lang niet genoeg. Laat 'van na de oorlog' eeuwigheidswaarde krijgen! Geef elkaar de tijd.